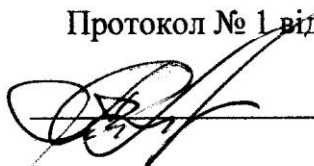

аціональний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра права, філософії та політології

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.
Завідувач кафедри
проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»

Галузь знань – 08 - Право
Спеціальність – 081 – Право
правознавство Освітній ступінь – бакалавр
Форма навчання – денна
Форма підсумкового контролю – іспит

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра права, філософії та політології

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.
Завідувач кафедри
проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»

Галузь знань – 08 - Право
Спеціальність – 081 – Право
правознавство Освітній ступінь – бакалавр
Форма навчання – денна
Форма підсумкового контролю – іспит

2020–2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології.

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року.

Розробник: Єфремова Олена Петрівна – кандидат юридичних наук, доцент, кафедри права, філософії та політології Навчально – наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, НУЧК імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма / заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 180 Шифр та назва спеціальності <i>081 - право</i>
Рік підготовки: 4 Семестри: 8	Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 38 год. Практичні: 34 год.
Кількість кредитів ECTS:6	Самостійна робота: 108 год. Вид контролю: іспит.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Муніципальне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти правових спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предмет дисципліни «Муніципальне право» сукупність суспільних відносин, що виникають при організації і функціонуванні місцевого самоврядування. Після завершення вивчення дисципліни «Муніципальне право» отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу та щодо становлення власної компетенції місцевого самоврядування, імплементації міжнародних стандартів локальної демократії в національне законодавство, розвитку муніципального процесу тощо. Програма навчальної дисципліни складається з 6-ти кредитних модулів:

Модуль 1.

1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.
2. Муніципальне право як наука.

Модуль 2.

3. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 3.

4. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 4.

5. Територіальна громада як інститут муніципального права.

Модуль 5.

6. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.
7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 6

8. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
9. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.

Метою навчальної дисципліни «Муніципальне право» сформувати у майбутніх фахівців з права глибоке фундаментальне правове мислення щодо правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі становлення і розвитку в Україні місцевого самоврядування як однієї з найважливіших засад конституційного ладу, гарантованого державою права і реальної здатності територіальних громад (територіальних спільнот громадян) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Муніципальне право» є: оволодіння студентами необхідними знаннями та навичками з набуття про:

- понятійний апарат муніципального права;
- поняття та систему муніципального права;
- мали чітке уявлення:
 - про соціальну цінність місцевого самоврядування як одну з найважливіших ознак правової держави та громадянського суспільства, його поняття та основні принципи;
 - про основи науки про місцеве самоврядування, його основні концепції;
 - про конституційно-правову модель місцевого самоврядування, систему місцевого самоврядування та її елементну характеристику, шляхи розвитку місцевого самоврядування в контексті адміністративної та конституційної реформ;
 - про правову, організаційну, матеріально-фінансову та територіальну основи місцевого самоврядування, шляхи їх встановлення та вдосконалення;
 - про особливості правового регулювання статусу органів, депутатів та посадових осіб місцевого самоврядування;
 - про гарантії та відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування;
 - про систему вітчизняних і міжнародних муніципальних організацій та інші питання, які є предметом муніципального права України. Майбутні фахівці повинні уміти:
 - вільно орієнтуватися в основних інститутах місцевого самоврядування як в Україні, так і за її межами;
 - творчо застосовувати чинне законодавство про місцеве самоврядування, визначати шляхи його вдосконалення;
 - вести науковий пошук нових форм і методів організації місцевого самоврядування;

2.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Студенти повинні сформувати необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово
ЗК6	Навички використання комунікаційних технологій.
ЗК9	Здатність працювати в команді.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

	суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
СК1.	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК3.	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
СК 4	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
СК 6	Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.
СК-7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК 8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК 12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК 15	Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
СК 16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
СК 24.	Здатність кваліфікувати адміністративні правопорушення та відмежовувати їх від інших протиправних дій.
СК 25.	Здатність вирішувати практичні ситуації в ході притягнення винуватих осіб до адміністративної відповідальності.
СК 27.	Вміння аналізувати нормативні акти, якими визначається компетенція органів державної влади і управління.
	Програмні результати навчання*
ПРН 3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН 8	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
ПРН 13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту

ПРН 14	Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
ПРН 15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН 19	Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
ПРН 20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ПРН 21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Бакалавр повинен знати:

- основні категорії муніципального права;
- особливості системи муніципального права;
- принципи місцевого самоврядування.

Бакалавр повинен вміти:

- користуватись понятійним апаратом дисципліни;
- застосовувати на практиці систему знань про основи організації та здійснення місцевого самоврядування;
- самостійно працювати з джерелами муніципального права.

3. Короткий зміст дисципліни.

Модуль 1.

1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.
2. Муніципальне право як наука.

Модуль 2.

3. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 3.

4. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 4.

5. Територіальна громада як інститут муніципального права.

Модуль 5.

6. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.
7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

Модуль 6

8. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
9. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.

4. Організація навчання.

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1.					
1	Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.	18	4	2	12

2	Муніципальне право як наука.	18	4	2	12
Всього за модуль 1		36	8	4	24
Модуль 2.					
3	Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
Всього за модуль 2		20	4	4	12
Модуль 3.					
4	Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	22	6	4	12
Всього за модуль 3		22	6	4	12
Модуль 4.					
5	Територіальна громада як інститут муніципального права.	22	4	6	12
Всього за модуль 4		22	4	6	12
Модуль 5.					
6	Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.	20	4	4	12
7	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
Всього за модуль 5		40	8	8	24
Модуль 6					
8	Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	20	4	4	12
9	Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.	20	4	4	12
Всього за модуль 6		20	8	8	24
Разом за курс		180	38	34	108

5. Тематика практичних занять.

Зміст першого модулю включає:

Тема 1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.

1. Поняття, предмет та методи муніципального права.
2. Муніципальне право — право місцевого самоврядування.
3. Система муніципального права, її елементна характеристика.

4. Муніципально-правові норми, їх особливості.
5. Муніципально-правові інститути. Муніципально-правові відносини, особливості їх суб'єктного та предметного складу.
6. Джерела муніципального права. Статутне право.

Тема 2. Муніципальне право як наука.

1. Сучасні муніципальні концепції Місцеве самоврядування — основний предмет науки муніципального права.
2. Місцеве самоврядування — самостійна форма публічної влади. Місцеве самоврядування — демократична форма децентралізації виконавчої влади.
3. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику становлення і розвитку муніципального права України.
4. Громадська концепція. Державницька концепція. Концепція муніципального дуалізму. Інші концепції місцевого самоврядування.

Зміст другого модулю включає:

Тема 3. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Поняття місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як гарантоване державою право і реальна здатність самостійно вирішувати питання суспільного характеру.
2. Місцеве самоврядування і державне управління. Конституційно-правові принципи місцевого самоврядування.
3. Принцип правової самостійності. Принцип організаційної самостійності. Принцип матеріально-фінансової самостійності. Принцип територіальності. Принцип субсидіарності. Принцип державної підтримки та гарантії. Інші принципи місцевого самоврядування.

Зміст третього модулю включає:

Тема 4. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права. 1. Поняття системи місцевого самоврядування. Особливості конституційної моделі системи місцевого самоврядування в Україні.

2. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування. Сільський, селищний, міський голова — головна посадова особа територіальної громади. 3. Органи місцевого самоврядування, що представляють територіальну громаду села, селища, міста. Органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад районів, областей. Органи самоорганізації населення.
4. Особливості системи місцевого самоврядування у містах з районним поділом, Києві. Система місцевого самоврядування і урядова вертикаль.
5. Проблеми вдосконалення системи місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Зміст четвертого модулю включає:

Тема 5. Територіальна громада як інститут муніципального права.

1. Поняття територіальної громади. Основні ознаки територіальної громади.
2. Види територіальних громад. Особливості територіальної громади району у місті.
3. Основні функції та повноваження територіальної громади. Виключні повноваження територіальної громади.
4. Основні форми волевиявлення територіальної громади. Місцеві вибори. Місцевий референдум. Загальні збори. Місцева ініціатива. Громадські слухання. Дорадче опитування. Статут територіальної громади. Інші акти статутного права.
5. Проблеми оптимізації територіальних громад. Порядок об'єднання територіальних громад. Принцип муніципального унітаризму. Принцип муніципального федералізму. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу територіальних громад.

Зміст п'ятого модулю включає:

Тема 6. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.

1. Ради — органи місцевого самоврядування. Місцеві та регіональні рівні рад, їх особливості.

2. Особливості функцій та повноваження сільської, селищної, міської ради. Особливості функцій та повноваження районної у місті ради. Особливості функцій та повноваження районної, обласної ради.

3. Структура місцевої ради. Особливості політико-правової природи мандата депутата місцевої ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад, особливості їх правового статусу. Сесійна та комісійна форми діяльності місцевих рад. Сесія — основна форма роботи ради як представницького органу, порядок її призначення та проведення.

4. Акти місцевих рад. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад. Виконавчі комітети, їх основні функції, повноваження, організація роботи. Відділи, управління та інші виконавчі органи рад галузевої та функціональної компетенції.

5. Правові акти виконавчих органів рад. Особливості конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голови, інших посадових осіб місцевого самоврядування.

6. Проблеми вдосконалення системи та конституційно-правового статусу органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Тема 7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Комунальна власність, її суб'єкти, об'єкти, соціально-економічна природа, правовий режим.

2. Повноваження територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо володіння, користування і розпорядження комунальною власністю.

3. Право власності. Право господарського відання. Право оперативного управління об'єктами комунальної власності.

4. Система місцевих фінансів. Місцеві бюджети, особливості їх прибуткової та видаткової частин. Місцеві податки і збори. Позабюджетні, валютні та інші цільові фонди. Комунальний кредит.

5. Проблеми зростання матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.

Зміст шостого модулю включає:

Тема 8. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.

1. Поняття гарантій місцевого самоврядування та їх система. Обов'язковість виконання актів та законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

2. Право місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб на звернення до суду для захисту своїх прав та інтересів.

3. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами.

4. Дострокове припинення повноваження ради. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної, районної у місті ради. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.

Тема 9. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.

1. Регіоналізація як демократична форма децентралізації в унітарній, демократичній, правовій державі.

2. Регіоналізація та автономізація.

3. Місцеве та регіональне самоврядування: загальне й особливе.

4. Європейська хартія регіонального самоврядування.

6. Завдання для самостійної роботи.

Студенти виконують реферативні завдання (презентації) або міні-дослідження (есе) з обраної проблематики за погодженням із викладачем.

Теми презентацій (самостійна робота)

№ з/п	Назва теми	Кількість
		Годин
		Денна форма навчання
1	Проаналізувати історичні підстави виникнення основних теорій походження місцевого самоврядування.	10
2	З'ясувати сутність цих теорій, їх авторів, територію їх виникнення та особливості їх поширення.	10
3	Провести детальний аналіз теорій походження місцевого самоврядування: теорії вільної громади (теорії природних прав громади), громадівської теорії, громадсько-господарської теорії, державницької теорії, теорії муніципального дуалізму тощо.	10
4	З'ясуйте поняття та визначте сутність основ місцевого самоврядування.	10
5	Проведіть детальний аналіз організаційно-правової, матеріально-фінансової, територіальної основ місцевого самоврядування.	10
6	Проаналізуйте законодавче закріплення основ місцевого самоврядування.	10
7	Проаналізуйте права і свободи людини і громадянина як основну мету місцевого самоврядування.	10
8	Дайте загальноправову характеристику муніципальних прав і свобод особистості.	10
9	Проведіть класифікацію муніципальних прав і свобод особистості.	8
10	Назвіть особливості реалізації громадянських прав людини і громадянина у місцевому самоврядуванні.	8
11.	Назвіть особливості реалізації політичних, економічних, соціальних і культурних прав людини і громадянина у місцевому самоврядуванні.	2
12.	З'ясуйте поняття органів самоорганізації населення.	2
13.	Проаналізуйте види органів самоорганізації населення в Україні та основні сфери їх діяльності.	2
14.	Визначте порядок утворення та легалізації органу самоорганізації населення.	2
15.	Проведіть аналіз структури органу самоорганізації населення та з'ясувати форми його роботи.	2
16.	Дослідіть основні власні та делеговані повноваження органів самоорганізації населення.	2
	Разом	108

7. Політика дисципліни та оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Студент може отримати **4 бали** (“добре”), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Студент може отримати **3 бали** (“задовільно”), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Студент може отримати **2 бали** (“незадовільно”), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується юридичною термінологією.

Рівень володіння професійно-методичними вміннями визначається під час виконання студентом практичного завдання (аналіз запропонованої практичної ситуації з точки зору застосування норм права, складання власного варіанту її вирішення) на практичних заняттях, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість правового аналізу конкретної теми з точки зору їх відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”) або «зараховано», якщо завдання виконане ним повністю, є комунікативно орієнтованим, відповідає вимогам поетапного формування навичок і вмінь та принципам навчання ІМ, відбиває специфіку навчання правового матеріалу, демонструє володіння студентом юридичною термінологією. За розробку, що в основному відповідає вимогам, виконане повністю, проте має незначні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, невелику кількість термінологічних помилок, що не перешкоджають розумінню змісту, він може отримати **4 бали** (“добре”) або «зараховано». Практичне завдання, яке виконане частково, має серйозні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, містить значну кількість помилок, оцінюється **3 балами** (“задовільно”) або «зараховано». Завдання, яке майже чи повністю не відповідає встановленим викладачем вимогам, демонструє недоречне вживання методичних термінів, оцінюється **0-2 балами** (“незадовільно”) або «незараховано».

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;

- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;

- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- виконати індивідуальне завдання

- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.

- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

8.Розподіл балів за рейтинговою системою

№	Назва теми	Всього балів	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Контрольна робота	Самостійна робота
Модуль 1.						
1	Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.	7	5	1		1
2	Муніципальне право як наука.	7	5	1		1
Всього за модуль 1		14	10	2		2
Модуль 2.						
3	Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	7	5	1		1

	Всього за модуль 2	7	5	1		1
		Модуль 3.				
4	Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	7	5	1		1
Всього за модуль 3		7	5	1		1
		Модуль 4.				
5	Територіальна громада як інститут муніципального права.	7	5	1		1
Всього за модуль 4		7	5	1		1
		Модуль 5.				
6	Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.	7	5	1		1
7	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	7	5	1		1
Всього за модуль 5		14	10	2		2
		Модуль 6				
8	Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.	6	4	1		1
9	Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.	20	1	1	17	1
Всього за модуль 6		26	5	2	17	2
Разом за курс		75	40	9	17	9

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	9	До 5	до 40
Індивідуальне завдання (презентації)	9	1	до 9
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ¹	9	1	до 9
Підсумкова контрольна робота	1	17	до 17
Усього			до 75
Екзамен:			до 25
Разом:			до 100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік питань до екзамену.

1. Загальна характеристика муніципального права як галузі національного права України.
2. Поняття, предмет та методи муніципального права.
3. Муніципальне право — право місцевого самоврядування.
4. Система муніципального права, її елементна характеристика.
5. Муніципально-правові норми, їх особливості.
6. Муніципально-правові інститути.
7. Муніципально-правові відносини, особливості їх суб'єктного та предметного складу.
8. Джерела муніципального права.
9. Статутне право.
10. Муніципальне право як наука. Сучасні муніципальні концепції.
11. Місцеве самоврядування — основний предмет науки муніципального права. Місцеве самоврядування — самостійна форма публічної влади. Місцеве самоврядування — демократична форма децентралізації виконавчої влади.

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.

12. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику становлення і розвитку муніципального права України. Громадська концепція. Державницька концепція. Концепція муніципального дуалізму. Інші концепції місцевого самоврядування.
13. Загальні засади місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
14. Поняття місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як гарантоване державою право і реальна здатність самостійно вирішувати питання суспільного характеру.
15. Місцеве самоврядування і державне управління.
16. Конституційно-правові принципи місцевого самоврядування.
17. Принцип правової самостійності.
18. Принцип організаційної самостійності.
19. Принцип матеріально-фінансової самостійності.
20. Принцип територіальності. Принцип субсидіарності.
21. Принцип державної підтримки та гарантії. Інші принципи місцевого самоврядування.
22. Система місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
23. Поняття системи місцевого самоврядування.
24. Особливості конституційної моделі системи місцевого самоврядування в Україні.
25. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування.
26. Сільський, селищний, міський голова — головна посадова особа територіальної громади.
27. Органи місцевого самоврядування, що представляють територіальну громаду села, селища, міста.
28. Органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад районів, областей.
29. Органи самоорганізації населення. Особливості системи місцевого самоврядування у містах з районним поділом, Києві.
30. Система місцевого самоврядування і урядова вертикаль.
31. Проблеми вдосконалення системи місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.
32. Територіальна громада як інститут муніципального права.
33. Поняття територіальної громади.
34. Основні ознаки територіальної громади.
35. Види територіальних громад.
36. Особливості територіальної громади району у місті.
37. Основні функції та повноваження територіальної громади.
38. Виключні повноваження територіальної громади.
39. Основні форми волевиявлення територіальної громади.
40. Місцеві вибори.
41. Місцевий референдум.
42. Загальні збори.
43. Місцева ініціатива.
44. Громадські слухання.
45. Дорадче опитування.
46. Статут територіальної громади. Інші акти статутного права.
47. Проблеми оптимізації територіальних громад.
48. Порядок об'єднання територіальних громад. Принцип муніципального унітаризму.
49. Принцип муніципального федералізму.
50. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу територіальних громад.
51. Органи та посадові особи як інститут місцевого самоврядування.

52. Ради — органи місцевого самоврядування.
53. Місцеві та регіональні рівні рад, їх особливості.
54. Особливості функцій та повноваження сільської, селищної, міської ради.
55. Особливості функцій та повноваження районної у місті ради.
56. Особливості функцій та повноваження районної, обласної ради.
57. Структура місцевої ради.
58. Особливості політико-правової природи мандата депутата місцевої ради.
59. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад, особливості їх правового статусу.
60. Сесійна та комісійна форми діяльності місцевих рад.
61. Сесія — основна форма роботи ради як представницького органу, порядок її призначення та проведення.
62. Акти місцевих рад.
63. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад.
64. Виконавчі комітети, їх основні функції, повноваження, організація роботи.
65. Відділи, управління та інші виконавчі органи рад галузевої та функціональної компетенції.
66. Правові акти виконавчих органів рад.
67. Особливості конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голови, інших посадових осіб місцевого самоврядування.
68. Проблеми вдосконалення системи та конституційно-правового статусу органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.
69. Комунальна власність, її суб'єкти, об'єкти, соціально-економічна природа, правовий режим.
70. Повноваження територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо володіння, користування і розпорядження комунальною власністю.
71. Право власності.
72. Право господарського відання.
73. Право оперативного управління об'єктами комунальної власності. Система місцевих фінансів.
74. Місцеві бюджети, особливості їх прибуткової та видаткової частин.
75. Місцеві податки і збори.
76. Позабюджетні, валютні та інші цільові фонди.
77. Комунальний кредит.
78. Проблеми зростання матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.
79. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права.
80. Поняття гарантій місцевого самоврядування та їх система.
81. Обов'язковість виконання актів та законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
82. Право місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб на звернення до суду для захисту своїх прав та інтересів.
83. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами.
84. Дострокове припинення повноваження ради.
85. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної, районної у місті ради.
86. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.
87. Проблеми становлення регіонального самоврядування в Україні.
88. Регіоналізація як демократична форма децентралізації в унітарній, демократичній, правовій державі.
89. Регіоналізація та автономізація.

90. Місцеве та регіональне самоврядування: загальне й особливе. Європейська хартія регіонального самоврядування.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення:

1. Муніципальне право. Робоча програма для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
2. Муніципальне право. Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
3. Муніципальне право.. Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.

Основна

1. Конституція України (зі змін., внесеними Законом України від 08.12.2004).
2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” (зі змін. і допов.) // ВВР України. — 1997. — № 1–2. — С. 95.
3. Закон України “Про статус депутатів місцевих рад” (зі змін. і до- пов.) // ВВР України. — 2002. — № 40. — С. 290.
4. Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (зі змін. і допов.) // ВВР України. — 2001. — № 33. — С. 175.
5. Закон України “Про столицю України — місто-герой Київ” // ВВР України. — 1999. — № 11. — С. 79.
6. Закон України “Про органи самоорганізації населення” // ВВР України. — 2001. — № 48. — С. 254.
7. Європейська Хартія місцевого самоврядування. 9. Проект Європейської Хартії регіонального самоврядування.

Додаткова

8. Муніципальне право України / За ред. проф. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2016.
9. Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання. — К.: Алерта, 2015.
10. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Муніципальне право України. — К.: Атіка, 2018.
11. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні. — К.: Атіка, 2017.
12. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії. — К.: Парламент. вид-во, 2017.
13. Адміністративно-територіальний устрій України: шляхи реформування. — К., 2017.
14. Конституція і конституціоналізм: вибіркові проблеми. — К., 2017.
15. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування. — К., 2015.
16. Муніципальний рух: новий етап розвитку. — К.: Логос, 2015.
17. Корнієнко М. І. Органи самоорганізації населення як конституційний інститут: якими вони мають бути? // Вибори та демократія. — 2017. — № 1.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. www.ombudsman.gov.ua - веб-сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
5. <http://www.minjust.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
6. <http://www.court.gov.ua> - офіційний веб-портал судової влади України.
7. <http://www.gp.gov.ua> - офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в
9. www.ukrstat.gov.ua - веб-сторінка Державної служби статистики

10. <https://nads.gov.ua> - веб-сторінка Національного агентства України з питань державної служби.
11. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.